

Internet: la resposta del dret a l'espai públic virtual

Marc Carrillo

- *Internet i les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) són un dels elements més rellevants de progrés humà que han caracteritzat la fi del segle xx. En l'àmbit del dret, les TIC han creat una realitat nova: el dret administratiu electrònic. L'ordenament jurídic espanyol ha estat sensible a la regulació dels serveis de la societat de la informació i el comerç electrònic, l'accés electrònic dels ciutadans als serveis públics i la conservació de dades relatives a les comunicacions. La universalitat d'internet permet que la xarxa sigui una plataforma de participació de la ciutadania, sense que les regles jurídiques aplicables hagin de ser diferents.*

Paraules clau

Internet, telecomunicacions, bloc, intimitat, *software*, infància, joventut.

1. Internet: un nou alfabet, una nova realitat jurídica

Internet és una de les modalitats de les tecnologies de la informació i la comunicació (en endavant, les TIC) que més ha revolucionat l'espai de la informació i la comunicació. L'impacte que ha tingut com a instrument d'accés a la informació, obviant qualsevol mena de fronteres, permet sostenir que, segurament, és un dels factors objectius més rellevants del progrés humà que ha caracteritzat la fi del segle xx.

La seva vocació d'universalitat ha tingut i ha de continuar tenint una incidència decisiva en les noves formes de configuració de l'Estat, sigui o no democràtic, en l'organització de la societat i, per tant, en l'exercici i la garantia dels drets i les llibertats dels ciutadans. El dret, l'ordenament jurídic, com a part consubstancial de l'Estat, ara ja de l'anomenat Estat-xarxa (Castells 1999, 361 i s.), tot i la dinàmica d'adaptació lenta a les noves realitats socials, ha començat a donar respostes a l'efecte que les TIC estan tenint sobre la ciutadania i les seves formes d'organització i de comportament. Especialment en allò que afecta la promoció de l'educació i de la cultura a través de l'activitat de foment dels poders públics i de la garantia dels drets fonamentals.

La UNESCO ha desenvolupat una intensa activitat d'incitació als estats adreçada a la recerca i al desenvolupament de les possibilitats de les TIC per tal de millorar el funcionament de les administracions i dels serveis públics i, així mateix, fomentar l'ús dels mitjans telemàtics per tal de facilitar una millor participació de la ciutadania en els processos de presa de decisió en les institucions democràtiques. En aquest sentit, la institució internacional de la cultura reconeix que les TIC són un instrument de suport a l'adopció de decisions i d'enriquiment potencial de les formes de participació democràtica, entre les quals és un exemple bo i

---

Marc Carrillo

Catedràtic de dret constitucional de la Universitat Pompeu Fabra

incipient la incorporació del vot electrònic per part d'alguns estats en les seves legislacions electorals.

La incidència progressiva de les TIC en l'àmbit de l'organització i l'activitat dels poders públics, les corporacions privades i els ciutadans en general han fet que la mateixa UNESCO arribi a parlar d'una revolució en el món de la informació i la comunicació, que es pot comparar amb l'aparició d'un nou alfabet, atès el caràcter universal de la representació digital. I en la mesura que són una nova forma d'accés i de comunicació de la informació d'igual o major rellevància que la que actualment presenten els mitjans de comunicació convencionals, la UNESCO ha arribat a suggerir a la comunitat internacional la necessitat de prendre les mesures adients per reconèixer i fomentar el dret humà d'accés a les xarxes de comunicació com una forma més d'ampliar l'abast de la participació dels ciutadans en els afers públics (González de la Garza 2004, 539).

Aquest dret d'accés universal al ciberespai ha de permetre que els poders públics fomentin el plurilingüisme i la diversitat de cultures en les xarxes mundials, com també l'accés en condicions d'igualtat a la informació d'interès públic. I tot plegat ha de contribuir positivament a la formació de les persones, sempre, és clar, que les TIC siguin enteses com allò que realment són, és a dir, com un instrument per al desenvolupament d'unes condicions prèvies que els poders públics han de garantir i, sense les quals —com ho ha recordat no fa gaire el professor Castells—¹ internet i, en general, les TIC són una pura fal·làcia. Aquestes condicions prèvies són, en primer lloc, assolir un nivell educatiu adequat i després facilitar l'accés al treball i a la formació professional. Amb la seva consolidació, internet i les TIC també poden contribuir de forma decisiva a la integració social i també a un major nivell de participació política.

I és evident que aquesta recomanació de la UNESCO no pot ser entesa com un exemple més de la retòrica que, de vegades, caracteritza les organitzacions de dret internacional. Un bon exemple en aquesta línia és el que ofereix

l'aferrissada resistència de la dictadura xinesa a l'accés dels seus ciutadans a determinats webs occidentals de contingut especialment crític amb el règim de Pequín. O el que en un altre context polític va presentar la controvertida USA PATRIOT Act 2001 (Uniting and Strengthening America by Providing Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism), aprovada pel Congrés dels Estats Units després dels atemptats de l'11 de setembre, i declarada parcialment inconstitucional pel Tribunal Suprem cinc anys després,² quan va focalitzar bona part de l'arsenal repressiu sobre les comunicacions emeses mitjançant internet per tal de fer front al terrorisme, en una lògica penal en què la lluita per la seguretat va guanyar a bastament el pols a la sempre imprescindible garantia de les llibertats, posant en qüestió les bases essencials de l'Estat de dret.

Internet i les TIC han instat a un canvi en l'organització i el funcionament de l'Administració pública i en la regulació del règim jurídic de la informació. De fet, no és estranya l'afirmació que les TIC han creat una realitat nova, fins al punt que en el marc del dret públic ja s'arriba a parlar d'un dret administratiu electrònic, vinculat no solament al principi clàssic d'eficàcia en l'organització i el funcionament dels poders públics de l'apartat 1 de l'article 103 de la Constitució espanyola (CE), sinó, sobretot, al principi democràtic de l'apartat 1 de l'article 1 CE. Perquè l'accés a la informació és un component bàsic del principi de publicitat dels actes del poder públic i internet és un instrument que el facilita d'una manera extraordinària. Són un bon exemple de la resposta que el dret positiu vigent ha donat a l'aparició d'internet, en el marc de les competències exclusives de l'Estat en matèria de telecomunicacions, entre d'altres, les lleis de les Corts Generals següents: Llei 34/2002, d'11 de juliol, de serveis de la societat de la informació i de comerç electrònic (LSSI); Llei 32/2003, de 3 de novembre, general de telecomunicacions, reformada posteriorment el 2005 (LGT). I, més recentment, la Llei 11/2007, de 22 de juny, d'accés electrònic dels ciutadans als serveis públics i la Llei

1 Domingo. A: *El País*, 6 de gener de 2008, p. 10

2 548 US 557 (2006), Tribunal Suprem dels Estats Units, 29 de juny de 2006 (cas HAMDAN c. RUMSFELD Secretari de defensa, et al.)
<<http://www.supremecourtus.gov/opinions/05pdf/05-184.pdf>>
<http://supremecourtus.gov/opinions/casefinder/casefinder_1984-present.html>
<http://en.wikipedia.org/wiki/Hamdan_v._Rumsfeld>

25/2007, de 18 d'octubre, de conservació de dades relatives a les comunicacions electròniques i a les xarxes públiques de comunicacions.

Aquest conjunt de disposicions legals són una manifestació del grau d'intervenció del poder públic per regular la nova forma d'expressió, i de comunicar i rebre informació. L'Estat i, abans que aquest, la Unió Europea –en la mesura que la majoria són lleis de transposició de legislació europea– no s'han mostrat indiferents a les TIC. Però la pregunta que tot seguit es planteja és si la singularitat tecnològica que presenta internet respecte dels altres mitjans de comunicació tradicionals obliga a un tractament jurídic diferenciat, tant pel que fa al marc tècnic que els dóna suport com als continguts que s'emeten. I la resposta no pot admetre dubtes: perquè més enllà d'alguna especificitat que ofereix la regulació del règim jurídic de la comunicació a través d'internet i la seva relació amb els diversos actors socials, les regles jurídiques relatives a la forma i al contingut dels missatges emesos a través de la xarxa tenen en l'ordenament jurídic vigent i, especialment, en la jurisprudència del Tribunal Constitucional (TC) sobre el conflicte entre els drets fonamentals dels articles 20 (expressió i informació) i 18 (drets de la personalitat, inviolabilitat de les comunicacions i protecció davant de l'ús il·legal de la informàtica) un marc adequat d'aplicació, sense que hi hagi raons suficients per ser objecte d'un tractament diferenciat. Tanmateix, de l'anàlisi d'alguna de les disposicions esmentades, la conclusió a la qual s'arriba, com veurem, no és la mateixa, atès que en algun cas –com en l'article 12 de la LSSI– rep un tractament jurídic més restrictiu que ofereix dubtes seriosos de constitucionalitat. Ni tampoc no s'arriba a la mateixa conclusió respecte del dret a la inviolabilitat de les comunicacions que, en tant que garantia formal del dret a no patir cap intromissió en el missatge, inclou no solament la immunitat sobre els continguts, sinó sobretot la garantia de la confidencialitat ha d'abastar les dades que permetin identificar els subjectes que protagonitzen el trànsit de la comunicació, amb independència del contingut del missatge.

En un altre context dels drets de llibertat i de participació dels ciutadans, internet ja és una plataforma de participació social dels ciutadans en assumptes d'interès individual i general. En un futur no gaire llunyà, també se'n pot generalitzar la condició de plataforma de participació política en les institucions representatives a fi de consolidar un marc de

democràcia deliberativa que, com a tal, no quedi encotillat en les institucions representatives, sinó que també abasti altres instàncies de participació social. Perquè internet pot fer possible el debat i el raonament col·lectiu, tant privat com públic, sense la intermediació forçosa d'actors (partits, associacions, etc.) que puguin mediatitzar els discursos, atorgant més protagonisme al ciutadà individualment considerat per tal que aporti al debat d'interès general un raonament més conforme a les seves conviccions íntimes.

Amb relació a les aportacions que les TIC ofereixen en el marc de la comunicació i de la participació política, el vot electrònic ja és avui una realitat en alguns estats i, especialment, en les corporacions privades. En l'àmbit públic, malgrat ser una pràctica minoritària, el vot electrònic no és cap novetat en el dret electoral comparat, tal com ho demostren alguns estats dels Estats Units, Bèlgica, el Brasil, Filipines, Colòmbia i Veneçuela. A més, en d'altres ja s'aplica de forma experimental, però no jurídicament vàlida, com és el cas de l'Argentina, Xile, Espanya, França, el Regne Unit, Holanda, el Japó, Austràlia, etc. (Carrillo 2007, 85). En tots els casos, el repte de la regulació jurídica d'aquesta forma d'exercici del dret de sufragi mitjançant suport informàtic no pot ser un altre que el que es deriva del mandat constitucional, segons el qual el vot ha de continuar essent universal, igual, lliure, directe i secret (apartat 1 dels articles 68 i 69 CE, i apartat 1 de l'article 56 de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya).

2. Les tecnologies de la informació i de la comunicació en l'ordenament jurídic espanyol

Les noves TIC han comportat un debat intens al voltant de la seva incidència en les institucions jurídiques, fins al punt que diversos sectors de la doctrina plantegen obertament que les TIC constitueixen una realitat nova a la qual s'ha d'adaptar el dret públic (Bernadí Gil 2006, 359). A més d'introduir fins i tot la idea que el seu nivell d'incidència impulsa a parlar clarament d'un dret administratiu electrònic, se subratlla que la incorporació de les TIC a l'Administració pública –ja anunciada de forma premonitòria el 1992 per l'article 45 de la Llei 30/92 del règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú– cal vincular-la al principi de l'eficàcia administrativa

i, especialment, atès el caràcter universal, al mateix principi democràtic, en la mesura que han de permetre l'accés generalitzat de la ciutadania a un major i millor coneixement dels assumptes públics. Tot i que cal precisar que l'accés a la informació administrativa no pot ser entès com una prolongació del dret fonamental a rebre informació de la lletra d de l'apartat 1 de l'article 20 CE, sinó com una expressió del principi constitucional de la lletra b de l'article 105 CE, que consagra un principi de funcionament de les administracions públiques que reconeix l'accés dels ciutadans als arxius i als registres administratius, amb les excepcions relatives a la garantia de la seguretat i la defensa de l'Estat, així com la recerca dels delictes i la garantia de la intimitat de les persones.

Des d'un punt de vista competencial, és evident que els títols dels quals disposa l'Estat respecte dels que pertanyen a les comunitats autònomes (CA) per regular aquesta matèria són més nombrosos i d'efecte més incisiu (legislació civil, penal, laboral, mercantil, cultura, recerca i desenvolupament tecnològic, telecomunicacions), però, així mateix, les CA no es veuen excloses *a radice* de llur participació normativa en els aspectes relatius a dret civil i cultura.

En aquest marc competencial, en els darrers anys l'Estat ha aprovat tot un seguit de disposicions legals que posen en relleu la importància de les TIC en el món del dret.

a. *La Llei 34/2002, d'11 de juliol, de serveis de la societat de la informació i de comerç electrònic (LSSI).*

Aquesta Llei va tenir per objecte incorporar en l'ordenament jurídic espanyol la Directiva 2000/31/CE, del Parlament Europeu i del Consell de 8 de juny, relativa a determinats aspectes dels serveis de la societat de la informació, en particular, el comerç electrònic en el mercat interior. Així mateix, va incorporar parcialment la Directiva 98/27/CE, del Parlament Europeu i del Consell, de 19 de maig, relativa a les accions de cessació en matèria de protecció dels interessos dels consumidors. Entre les finalitats de la Llei, en la seva exposició de motius s'estableix que "solament es permet restringir la lliure prestació a Espanya de serveis de la societat de la informació procedents d'altres països que pertanyin a l'Espai Econòmic Europeu [...] que consisteixen en la producció d'un dany o perill greus contra certs valors fonamentals com ara l'ordre públic, la salut pública o la

protecció dels menors [...]". A conseqüència d'aquest objectiu, l'article 12 de la Llei va introduir unes previsions sobre el deure de retenció de dades de trànsit relatives a les comunicacions electròniques que comporten una penalització clara de la informació tramesa a través d'internet, a causa d'una notòria ambigüitat, desproporció i manca de seguretat jurídica impròpies d'una norma restrictiva d'un dret fonamental. En efecte, l'article esmentat estableix a l'apartat 1 que "los operadores de redes y servicios de comunicaciones electrónicas, los proveedores de acceso a redes de telecomunicaciones y los prestadores de servicios de alojamiento de datos deberán retener los datos de conexión y tráfico generados por las comunicaciones establecidas durante la prestación de un servicio de la sociedad de la información por un período máximo de doce meses [...]". La retenció d'aquestes dades es farà, diu l'apartat 4 del mateix precepte, "para su utilización en el marco de una investigación criminal o para la salvaguardia de la seguridad pública y la defensa nacional, poniéndose a disposición de los jueces o tribunales o del Ministerio Fiscal que así lo requieran". Prèviament, a l'apartat 2 es fa avinent que "en ningún caso la obligación de retención de datos afectará al secreto de las comunicaciones". Aquest article constitueix una translació expressa a Espanya de la legislació antiterrorista nord-americana inclosa en la molt qüestionada i finalment declarada inconstitucional USA PATRIOT Act 2001 i comporta una vulneració del dret fonamental a la inviolabilitat de les comunicacions (apartat 3 de l'article 18 CE). Perquè tot i que adverteix que no l'afectarà, el que en realitat està introduint és un règim excepcional, ja que la intervenció dels òrgans judicials es preveu *a posteriori* de la retenció de les dades, quan la CE únicament preveu aquesta circumstància en casos individualitzats (apartat 2 de l'article 55 CE). Així mateix, la CE garanteix formalment la inviolabilitat de les comunicacions, amb independència del contingut de la comunicació, la qual cosa significa que, primer de tot, la inviolabilitat abasta la identitat dels subjectes que protagonitzen el tràfic de la comunicació. A més, des d'un punt de vista formal, l'article 12 de la LSSI planteja també problemes de constitucionalitat, perquè la regulació del règim dels drets fonamentals està sotmesa a la reserva de la llei

orgànica, una naturalesa jurídica de la qual està mancada la llei.

D'altra banda, la proporcionalitat de la mesura restrictiva del dret és més que qüestionable, si se'n posa en relació el contingut amb la jurisprudència del Tribunal Europeu dels Drets Humans (TEDH) –per exemple– fixada en els assumptes *Klass i altres c. Alemanya (1978)* i *Rotaru c. Romania (2000)*, en els quals el TEDH reflexiona sobre l'existència de les garanties adequades i suficients contra els abusos, i on afirma que un sistema de vigilància secret adreçat a protegir la seguretat nacional suposa el risc de destruir la democràcia. Doncs bé, en el cas de la LSSI, a més, no es tracta d'un sistema secret, sinó públic, la qual cosa exigeix encara més plantejar-se si una mesura de retenció de dades sense precisió subjectiva de les persones afectades i per un període màxim de 12 mesos amb control judicial *a posteriori* resulta proporcional a un sistema democràtic.

Segurament, fruit d'aquests indicis racionals d'inconstitucionalitat, l'article 12 de la Llei 34/2002 (LSSI) ha estat derogat per la nova disposició sobre aquesta matèria, Llei 25/2007, de 18 d'octubre, de conservació de dades relatives a les comunicacions electròniques i a les xarxes públiques de comunicacions.

b. *Llei 25/2007, de 18 d'octubre, de conservació de dades relatives a les comunicacions electròniques i a les xarxes públiques de comunicacions.*

Aquesta nova llei subratlla que el caràcter neutre dels avenços tecnològics en telefonia i comunicacions electròniques no impedeix que, del seu ús, se'n puguin derivar efectes no desitjats o fins i tot de caràcter delictiu. A fi d'evitar aquestes conseqüències, la Directiva 2006/24/CE, del Parlament Europeu i del Consell, de 15 de març, sobre conservació de dades generades o tractats en relació amb la prestació de serveis de comunicacions electròniques d'accés públic ha modificat la Directiva 2002/24/CE, i ha provocat que, en l'ordenament jurídic espanyol, es modifiqui la LSSI esmentada anteriorment en un dels seus aspectes més restrictius. L'objecte de la llei és, doncs, regular l'obligació dels operadors de conservar les dades generades o tractades en el marc de la prestació de serveis de comunicacions electròniques o de xarxes públiques comuni-

cació, com també el deure de cessió d'aquestes dades als agents facultats, sempre que els siguin requerits a través de l'autorització judicial corresponent amb la finalitat de detectar, investigar i enjudiciar els delictes greus previstos en el Codi penal o en les lleis penals especials (article 1). Amb aquest control judicial previ, la Llei 25/2007 evita els flagrants problemes de constitucionalitat que es derivaven de l'article 12 de la LSSI, que ara ha quedat explícitament derogat.

No obstant això, el nivell d'intervenció pública sobre les dades que han de conservar els operadors és intens. Les dades són les que resultin necessàries per a la investigació i la identificació de l'origen de la comunicació; per identificar el destí d'una comunicació; per determinar la data, l'hora i la durada de la comunicació; la identificació del tipus de comunicació; la identificació de l'equip de comunicació dels usuaris o allò que es considera que pugui ser l'equip de comunicació i les dades necessàries per identificar la localització de l'equip de comunicació mòbil (article 3).

S'entén per agents facultats, destinataris de la cessió de la informació, els membres de la policia judicial, els funcionaris de la Direcció Adjunta de Vigilància Duanera quan desenvolupen funcions pròpies de policia judicial i el personal del Centre Nacional d'Intel·ligència (apartat 2 de l'article 6).

c. *Llei 11/2007, de 22 de juny, d'accés electrònic dels ciutadans als serveis públics*

Aquesta disposició posa de manifest l'esforç d'adaptació de l'Estat als reptes que les TIC han llançat per articular noves formes de relació dels ciutadans amb el poder públic més directes. En aquest sentit, en l'exposició de motius de la Llei s'afirma que a fi de prestar un servei al ciutadà, l'Administració resta obligada a transformar-se en una administració electrònica regida pel principi d'eficàcia que preveu l'apartat 1 de l'article 103 de la CE. La introducció de les formes electròniques de gestió dels assumptes públics constitueix una forma de descentralització en la mesura que estableix unes noves bases per acostar l'Administració pública al ciutadà, perquè les TIC fan possible una proximitat més gran de l'Administració a la sala d'estar dels ciutadans i als despatxos de les empreses i dels professionals.

La Llei 30/1992 va suposar un primer estadi de compromís de l'Administració pública amb les TIC. Més recentment, la Llei 4/2001, de 27 de desembre, ha comportat una adaptació més directa en permetre l'establiment de registres telemàtics per a la recepció o la sortida de sol·licituds, escrits i comunicacions a través de mitjans telemàtics. En el mateix sentit, cal entendre les modificacions de la Llei general tributària de 2003, ja que també permet les notificacions telemàtiques i l'actuació administrativa automatitzada o la imatge electrònica dels documents.

Respecte de les obligacions administratives en l'àmbit de la telemàtica, la nova Llei pretén donar el pas pel qual els poders públics han d'estar disposats a passar de la fase normativa tradicional del "podran" per arribar a la de l'"hauran" d'atendre els ciutadans mitjançant les TIC. Tot i que, naturalment, l'ús dels mitjans electrònics no ha de significar cap disminució del dret del ciutadà interessat a accedir a un expedient i, en general, a ser atès pels mitjans tradicionals si així ho desitja.

D'altra banda, la incorporació de les TIC a l'organització i el funcionament de les administracions públiques no és concebuda com una qüestió simplement tècnica. El desembre de 2005, el Comitè de Ministres del Consell d'Europa va adoptar una recomanació per la qual l'administració electrònica no és un assumpte merament tècnic, sinó també de governança democràtica.

3. Internet i els mitjans de comunicació: Bill Gates envers Gutenberg

Però on l'impacte de les TIC i, en especial, d'internet, ha estat especialment decisiu per canviar les formes d'organització dels poders públics i les corporacions empresarials, com també els comportaments i les actituds personals i col·lectives ha estat en l'àmbit de l'exercici dels drets fonamentals de la llibertat d'expressió i el dret a rebre i a comunicar informació.

La xarxa d'internet presenta cada cop més agressivitat en l'aportació de dades al ciutadà. L'atracció o la seducció que genera l'espai públic virtual i que ofereixen els operadors d'internet ha deixat en un segon terme els mitjans de comunicació convencionals, especialment la premsa escrita. La

pregunta recurrent podria ser la següent: Bill Gates podrà realment anorrear Gutenberg?

Més enllà de les previsions de futur que no són el cas d'aquest article, és evident que la informació a través de la xarxa ha afavorit la diversificació dels subjectes que poden emetre informació. El dret a la informació no és un monopoli dels periodistes i la seva titularitat no admet distincions, per bé que els professionals siguin destinataris d'un tractament jurídic especial per mitjà de drets que, com la clàusula de consciència o el secret professional, només els corresponen a ells. Però la vocació d'universalitat que impregna internet permet que la xarxa sigui una plataforma accessible a la majoria de la ciutadania perquè s'expressi i, si escau, també informi. En aquest cas, les regles del dret fixades per les lleis i la jurisprudència no poden resultar diferents perquè el subjecte emissor no sigui un professional, sinó que han de ser les mateixes i, per tant, han d'estar sotmeses als mateixos criteris de responsabilitat jurídica.

Els atemptats de l'11 de setembre als Estats Units foren una oportunitat excepcional perquè la xarxa d'internet exercís una funció informativa complementària oportuna i, de vegades, alternativa als mitjans de comunicació convencionals. Per exemple, per seguir els efectes dels atacs a les Torres Bessones, les declaracions dels afectats i l'elaboració de les llistes dels desapareguts, a més de proporcionar en els primers moments les dades que la censura promoguda des de les altes instàncies del poder polític no van fer disponibles.

Així mateix, internet ha servit també per donar sortida a expressions polítiques reprimides en contextos de dictadura i de règims polítics autoritaris. Amb totes les dificultats que el poder públic interposa per impedir-les, internet ha servit i serveix com a plataforma de denúncia de violació dels drets humans i de les llibertats públiques. Aquest ha estat el cas de la situació a la Xina on, no obstant això, l'accés de webs occidentals de determinades ONG és impedit pel govern xinès a través de programaris (*software*) propis, que operen com una mena de mur virtual per impedir el coneixement global de les pròpies vergonyes. Quelcom similar es pot dir de Cuba o, en temps més recents, de la cruel repressió que ha dut a terme la Junta Militar que governa amb mà de ferro a Myanmar (l'antiga Birmània).

Internet ha fomentat també l'autopublicació d'informacions que, en molts casos, són d'interès públic. Els *weblogs*, els

anomenats blocs personals que comencen a ésser un instrument de comunicació de persones de rellevància pública, són una via complementària per no dir, en ocasions, alternativa als mitjans de comunicació tradicionals, que permeten al seu titular expressar-se sense cap encotillament formal o editorial sobre temes que considera d'interès per a un auditori potencial, del qual no estan exclosos els mateixos mitjans de comunicació (premsa, ràdio i televisió), que poden trobar en aquestes pàgines personals una font permanent d'opinió i d'informació. Des de la perspectiva jurídica, no hi pot haver cap dubte que l'emissió d'opinions o l'aportació d'informacions a través d'un bloc personal estan sotmeses a les mateixes regles jurídiques que regulen, per exemple, la garantia de la veracitat informativa, entesa en termes de diligència en l'obtenció i de protecció, si escau, dels drets a l'honor, intimitat i pròpia imatge dels subjectes passius de la llibertat d'expressió o del dret a comunicar informació exercits pel titular del bloc, el qual, si arriba el cas, haurà de respondre per allò que hagi dit.

Internet també ha penetrat en l'ull dels mitjans de comunicació més tradicionals. Els mitjans escrits s'han dotat de versions electròniques de les seves edicions. Aquesta circumstància ha provocat una pluralitat d'informacions i d'edicions, ja que el mitjà escrit ja no s'espera a la primera edició que surt al carrer per publicar segons quines notícies. Perquè internet permet la informació en temps real. Per tant, l'edició impresa i l'edició digital al web constitueixen un binomi en l'edició del diari, de manera que el valor informatiu del diari ja depèn de totes dues edicions.

Tanmateix, no tota la informació de la xarxa és tributària d'una avaluació positiva; els efectes perversos sempre hi són presents (Lepage 2002, 67 i s.). Així, una visió pessimista de la societat de la informació pot conduir a la conclusió que més enllà dels avantatges que internet aporta a la vida democràtica (transparència, participació ciutadana, eficàcia administrativa, etc.) sempre resta la sensació que la confidencialitat necessària lligada a la garantia d'alguns drets fonamentals es pot perdre. Entre els efectes menys desitjables d'internet figuren, com ho ha assenyalat Lepage (2002, 67), entre d'altres, el problema de la identificació de la informació; la seva fiabilitat i l'efecte pervers de l'abundància d'informació que no sempre és sinònim d'informació rellevant i d'interès objectiu.

La identificació de la informació a internet obliga a diferen-

ciar entre la informació *stricto sensu* i allò que és publicitat, atès que hi ha molts operadors que fan servir la xarxa per comunicar als seus clients informacions sobre la seva activitat comercial, la qual cosa significa que sovint la informació es barreja amb la simple publicitat.

Un altre aspecte que planteja internet com a suport d'informacions de tota mena és la fiabilitat del contingut, ja que és prou notori que el caràcter universal de l'accés permet que sigui molt fàcil que la xarxa virtual es converteixi en un camp adobat per a rumors i especulacions que alterin el deure de diligència informativa que ha de presidir tot tipus de difusió de fets que siguin d'interès general. També hi ha una altra faceta del problema de la fiabilitat de les informacions aparegudes en un web d'internet: la falsificació de les informacions comesa pels pirates del ciberespai (*hackers*) que manipulen la informació amb finalitats diverses. I no sempre amb finalitat destructiva, sinó també per evidenciar la negligència dels responsables de determinats webs que contenen –reiteradament– informació incorrecta, com el cas del qual va ser “víctima” el web Yahoo News. Finalment, un efecte pervers especialment sovintejat a internet és l'excés d'informació que la xarxa aporta sense que sempre sigui fàcil discriminar entre allò que és superficial d'allò que realment ofereix interès.

Sens dubte, un dels problemes jurídics d'especial rellevància que presenta l'exercici del dret a la informació a internet és la determinació de l'autoria i la fixació de responsabilitats. Un exemple que resulta prou il·lustratiu respecte d'aquesta qüestió és el que fa poc oferia el web de l'enciclopèdia en xarxa Viquipèdia, de la qual és propietària la Foundation Wikimedia, una entitat sense ànim de lucre amb seu a Florida. Aquesta entitat fou demandada davant del Tribunal de Primera Instància de París (Tribunal de Grande Instance, TGI) per les referències a les opcions sexuals dels recurrents incloses en un article incorporat a aquesta enciclopèdia virtual. El TGI va eximir de responsabilitat la fundació americana perquè va estimar que, atès que l'entitat no exerceix cap control sobre el contingut dels articles, no ha de suportar una responsabilitat de caràcter editorial. Sobre aquest fet particular, segons la legislació francesa (la Llei de 21 de juny de 2004 sobre la confiança en l'economia numèrica), el propietari del web no està *a priori* obligat a vigilar o a fiscalitzar tots el continguts que acull, llevat de l'obligació de notificar-ne el contingut manifestament il·lícit

(amb una carta certificada amb avís de rebuda a l'autor), circumstància que es produeix quan té caràcter de pornografia infantil, obertament racista o negacionista, la qual cosa obliga el propietari del web a suprimir-los sense dilació.³

A internet, ho hem reiterat anteriorment, s'apliquen les regles comunes establertes per la llei i la jurisprudència per tal d'abordar els conflictes que eventualment es puguin arribar a produir entre el dret a informar i els drets de la personalitat. En aquest sentit, el punt de partida que ha de servir per al tractament jurídic d'una controvèrsia sobre béns jurídics protegits és tenir en compte que internet és en si mateixa una publicació autònoma. Amb independència que –tal com passa sovint– la informació objecte de la controvèrsia ja hagi estat difosa en un altre mitjà de comunicació. Des de la lògica del dret, la infracció que s'hagi pogut cometre és nova perquè també ho és la plataforma informativa des de la qual ha estat comesa. Per tant, caldrà sempre una autorització prèvia de la persona que és objecte d'una informació en imatges a internet. L'exempció d'aquesta autorització prèvia pot ser permesa en els casos d'una informació que, per la seva actualitat, requereixi la difusió immediata de les imatges d'una persona. Però un cop superada l'actualitat, res no assegura que una nova reproducció de la imatge d'una persona per un web d'internet continuï essent exclosa de responsabilitat per a qui l'ha difós a través de la xarxa. Sembla evident que si es tracta d'una persona anònima, estarà en condicions de salvaguardar el seu dret a la pròpia imatge, quan l'actualitat basada en un anterior "interès públic" de la notícia hagi estat superat.

Finalment, cal destacar que l'interès dels estats i de diverses organitzacions internacionals (per exemple, el Consell d'Europa) per protegir els drets dels sectors socials especialment vulnerables com ara la infància i la joventut ha desenvolupat una legislació penal i civil rigorosa. Tanmateix, de vegades aquesta política criminal que persegueix, sobretot, la pedofília, ha xocat amb la protecció deguda que exigeix la llibertat d'expressió i de creació artística. Un bon exemple el va oferir a la dècada dels noranta la sentència del Tribunal Suprem dels Estats Units de 26 de juny de 1997 (cas *Reno c. American Civil Liberties Union*), que va declarar inconstitucional la Communications Decency Act

de 8 de febrer de 1996, per violació de la primera esmena a causa del caràcter genèric i abstracte de les infraccions que la llei preveia en la seva lluita contra la pornografia a internet.

Bibliografia

BERNARDÍ GIL, X. (ed.) *Administracions públiques i internet*. Barcelona: Fundació Pi-Sunyer, 2006, 401 p. ISBN 84-95417-65-0

CARRILLO, M. "Incidència jurídica del vot electrònic en el règim electoral". A: *El vot electrònic a Catalunya: reptes i incerteses*. Col·lecció Politiques 56, Ed. Mediterrànea, 2007, p. 77-106

CASTELLS, M. *La era de la informació* (vol. 3). Madrid: Alianza Ed. 2a ed., 1999. ISBN 84-206-4296-7

GONZÁLEZ DE LA GARZA, L. M. *Comunicación pública en Internet*. Madrid: Creaciones Copyright, 2004, 594 p. ISBN 84-933336-8-9

FENOLL-TROUSSEAU, M.-P.; HAAS, G. *Internet et protection des données personnelles*. París: Ed. Litec. 2000, 206 p. ISBN 2-7111-3179-3

LEPAGE, A. *Libertés et droits fondamentaux à l'épreuve de l'internet*. París: Litec, Éditions du Juris-Classeur, 2002, 328 p. ISBN 2-7111-3509-8

3 *Le Monde*, 3 de novembre de 2007, p. 3